

Tlačová správa

Luxemburg 23. mája 2022

Čierna listina sa na ochranu financií EÚ pred podvodom využíva nedostatočne

Podľa novej správy Európskeho dvora audítorov sa zaraďovanie na čiernu listinu nevyužíva účinne tak, aby sa zabránilo vyplateniu finančných prostriedkov EÚ jednotlivcom, podnikom alebo verejným organizáciám, ktoré sú zapojené do nezákonnej činnosti, ako sú podvody a korupcia. Európska komisia zaradila na čiernu listinu len veľmi málo mien a dôvodom sú nedostatky v mechanizmoch na identifikáciu tých, ktorí by nemali mať možnosť žiadať o finančné prostriedky EÚ. Navyše napriek tomu, že väčšinu výdavkov EÚ čerpajú členské štáty, nevyžaduje sa od nich, aby si zriadili systémy čiernych listín, a k ochrane finančných záujmov EÚ pristupujú rozlične. Takáto spleť mechanizmov vylučovania oslabuje celkovú účinnosť využívania čiernych listín a jej výsledkom je nerovnaká miera ochrany rozpočtu EÚ v jednotlivých častiach Európy.

Zaradenie na čiernu listinu – teda vylúčenie – je kľúčovým nástrojom, ktorý používajú vlády a medzinárodné organizácie na ochranu svojich financií. Od roku 2016 Komisia prevádzkuje systém včasného odhaľovania rizika a vylúčenia (EDES), jediný systém vylúčenia na úrovni EÚ, v ktorom sa označujú rizikové protistrany na vedomie osobám zodpovedným za povoľovanie výdavkov, ktoré Komisia riadi priamo alebo s partnermi. Systém EDES sa neuplatňuje v oblastiach, ako je poľnohospodárstvo a súdržnosť, ktoré spoločne riadia Komisia a členské štáty a tvoria podstatnú časť výdavkov EÚ.

„Zaraďovanie subjektov na čiernu listinu môže pomôcť zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky EÚ nedostali do nesprávnych rúk. Čierna listina sa však nepoužíva účinne: pri vylučovaní subjektov uplatňujeme na úrovni EÚ a členských štátov zmes rôznych prístupov,“ uviedla Helga Berger, členka EDA zodpovedná za tento audit. *„Na druhej strane príslušné údaje buď nie sú k dispozícii, alebo sa nepoužívajú na zostavenie čiernej listiny EÚ, čo oslabuje jej užitočnosť a odrádzajúci účinok. Systém je len taký dobrý ako informácie, ktoré sa doň vkladajú,“* dodala.

Audítori zistili, že systém EDES má spoľahlivé postupy rozhodovania a vzťahuje sa na širokú škálu situácií, v ktorých by protistrany mali byť zaradené na čiernu listinu. Avšak zo 448 protistrán zaradených na čiernu listinu EÚ do konca roka 2020 sa tam všetky okrem 18 ocitli z dôvodu konkurzného konania – a preto je nepravdepodobné, že by vôbec opäť požiadali o finančné prostriedky EÚ – a len dve protistrany z dôvodu podvodu a korupcie. Audítori tvrdia, že dôvodom nízkej miery zaraďovania subjektov na čiernu listinu sú nedostatky v mechanizmoch na identifikovanie protistrán, ktoré sa nachádzajú v situáciách vyžadujúcich si vylúčenie. Jedným

Účelom tejto tlačovej správy je prezentovať hlavné body osobitnej správy Európskeho dvora audítorov. Úplné znenie správy je uverejnené na webovom sídle eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

konkrétnym nedostatkom je skutočnosť, že zodpovednosť za vylučovanie subjektov je v rámci Komisie rozdrobená. Útvary Komisie takisto čelia právnym a technickým problémom pri snahách získať prístup k údajom členských štátov, ako sú obchodné registre alebo registre trestov, na ktoré sa často musia spoliehať, pretože na úrovni EÚ takéto registre ani záznamy neexistujú. No aj v prípadoch, keď na úrovni EÚ sú k dispozícii relevantné údaje, napríklad o vyšetrovaniach podvodov, nie vždy sa využívajú alebo nie vždy sú použiteľné. Komisia sa navyše príliš spolieha na tvrdenia osôb a subjektov, ktoré žiadajú o granty alebo ponúkajú služby: ak vyhlásia, že sa nenachádzajú v situácii vyžadujúcej si vylúčenie, Komisia ich tvrdenie jednoducho akceptuje bez toho, aby ho overila. Audítori konštatujú, že sa tým znižuje pravdepodobnosť, že sa pred podpísaním dohody zistí, že zmluvná strana sa nachádza v situácii vyžadujúcej si vylúčenie, a zavedenie systému založeného na prevencii tým stráca svoj hlavný zmysel.

V prípadoch, keď Komisia vynakladá výdavky EÚ nepriamo, implementujúci partneri nahlásili len malý počet protistrán nachádzajúcich sa v situáciách vyžadujúcich si vylúčenie, pričom hlavné dôvody boli podobné ako pri priamom riadení. V oblastiach podliehajúcich zdieľanému riadeniu s členskými štátmi sa podľa audítorov v súvislosti s vylučovaním hospodárskych subjektov v súčasnosti uplatňuje spleť rôznych právnych povinností, čo nie je účinný základ pre využívanie vylučovania s cieľom ochrany rozpočtu EÚ. Na úrovni EÚ tiež neexistuje mechanizmus vylúčenia a nejednotné postupy v členských štátoch vedú k tomu, že s protistranami v podobných situáciách sa môže zaobchádzať rozdielne. Audítori odporúčajú rozšíriť systém EDES aj na finančné prostriedky spravované členskými štátmi a rozšíriť okruh protistrán, ktoré bude možné vylúčiť, o pridružené subjekty a skutočných vlastníkov príjmu. Odporúčajú tiež lepšie využívať dáta a digitálne nástroje.

Základné informácie

Podľa práva EÚ musí Európska komisia, jej partneri a orgány členských štátov chrániť rozpočet EÚ pred podvodmi a nezrovnalosťami. Čierna listina pomáha organizáciám vyhnúť sa uzatváraniu finančných dohôd s nedôveryhodnými protistranami, ktoré sa uchádzajú o granty alebo zákazky. Komisia riadi štvrtinu výdavkov EÚ sama alebo s partnermi, ako je Európska investičná banka, a zvyšné tri štvrtiny spolu s členskými štátmi. V roku 2020 EÚ vyplatila poľnohospodárom, výskumným pracovníkom, komerčným podnikom, mimovládny organizáciám a iným subjektom na základe finančných dohôd približne 150 mld. EUR. V porovnaní s federálnou vládou USA a Svetovou bankou vylučuje EÚ veľmi málo protistrán. Žiadna z krajín preskúmaných v rámci tohto auditu (Estónsko, Taliansko, Poľsko, Portugalsko) nezaviedla plnohodnotný systém vylúčenia na ochranu finančných prostriedkov EÚ.

Osobitná správa 11/2022 *Ochrana rozpočtu EÚ – Čierne listiny treba využívať lepšie* je dostupná na webovom sídle EDA (eca.europa.eu). Odporúčania z auditu majú za cieľ pomôcť zákonodarcom EÚ pri aktualizácii rozpočtových pravidiel EÚ, ktorá práve prebieha.

Kontakt pre tlač

Tlačové oddelenie EDA: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – Mobil: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – Mobil: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – Mobil: (+352) 691 553 547